

מרים גבריאלית עם בניה ישי ויואב הייתי אמא ויצאתי-דופן

מרגישה שנולדתי על איוו פרשת-דרכים של הישוב. מספרים על אבא שלי, שכשהוא הגיע ארצה הוא לקח את החברה שלו להר-תבור, על פינת החר קרא לפניהם את שירת דבורה.

● **היית בתנועת נוער דתית?**
בנוער-המזרחי, שהיתה מקבילה לבני-עקיבא, יצא לי איוו מין מול משוגע, שזו היתה תנועה שהערכים שלה היו לא רק ציוניים-לאומיים-מסורתיים, אלא גם אינטלקטואליים. בגיל 12 למדנו ענגנו וקפקא. היו מדריכים שהעבירו לנו פעולות על מיטב הספרות המודרנית, שלא נלמדה בבית-הספר.

חלק מהפעולה היה לשמוע בחדר את בריקנר ומאהלר. באוהל שם היתה מופיעה התיזמורת הפילהארמונית, ובחצר היו מתאספים מכל קונצרט מאהמאתיים איש, שלא היה להם כסף לקנות כרטיס, כדי לשמוע את הקונצרט במחוז. במשך הזמן היה מין מיפעל מנויים קטן. הוותיקים היו מביאים כיסאות ויושבים ליד הקירות של אוהל שם, והחדשים ישבו יותר מאחור. היינו הולכים לשמוע את הקונצרטים, וכך שמעתי מהחצר את ג'ני טוראל שרה את על מות ילדים של מאהלר.

בחררן היו פותחים את דלתות-האולם ומרשים לאנשים להיכנס פנימה. אני זוכרת איך אני, כילדה, עומדת מול האף של יהודי מנוחין מהופנטת.

והיה ליאונרד ברנשטיין, שהיה יפה כל-כך שכל הבנות היו מאוהבות בו, וכשהוא היה מגיע ארצה היינו בורחות מבית-הספר לאוהל שם לראות אותו מנצח. כל הכיתה היתה מאוהבת בו עד טרוף.

אני זוכרת איך ב-1948 המדריך שלנו אמר, שיש מוסיקאי גאון שאסור להשמיע בארץ, והוא כינס אותנו בחדרו ומאחורי סורג ובריח ותריסים מוגפים השמיע לנו את טאונשווייזר של ואגנר.

מצאו לו שחקנית, או כאיסטנטית הייתי צריכה לקרוא את הרפליקות. ככוננה לא קראתי את זה טוב, שלא יחשבו שאני רוצה להיכנס לתיאטרון ברלת האחרות, שלא יחשבו שאני נדחפת. יום אחד בטעות שיחקתי, ובורו, ששיחק את התפקיד הראשי, הביט בי בתימהון. ואז, שבוע לפני הפרמיירה, הילל נאמן שאל את פפו מי ישחק את התפקיד, והוא בלי להביט לעברי בכלל אמר: "היא".

ככה קיבלתי את התפקיד הראשון בחיי. לא מפני שהייתי טובה, אלה מפני שבמקרה "היא" היתה כסביבה.

אוריאל התחיל לעבוד עם רויד פרלוב. אני הרווחתי בקושי מאה לירות. זו היתה תקופה אימה — להיות נשואה לאחת המישפחות העשירות בחיפה ושלא יהיה מה לאכול! אף פעם לא הלכתי בתקופה ההיא בדרך הראשית, כי בעלי החנויות היו תופסים אותי ותובעים את החובות. מנהל הבנק תמיד היה מצליח לתפוס אותי. בתקופה ההיא היה נורא קשה באופן כספי, כי אבא של אוריאל העניש לא רק אותו, אלא את כולנו.

אני מבינה את זה. אוריאל היה בנו היחיד — יש לו עוד ארבע אחיות — כל עולמו, והנה, הבן שלו, במקום שימשיך את העסק המפואר שהוא בנה למענו, מפנה לו עורף ורוצה ללכת לקולנוע. זו היתה תקופה קשה. אחיותיו של אוריאל היו נגשים אמידות. היו אז גם הסכא והסכתא האמידים. שגרו שני בתים מאתנו. אני כיחסים טובים עם כולם. שאלתי לא מומן את אחת האחיות, אמו של

כבית-צעירות מזרחי. איך שאבנר שאקי חיזר אחריי באותם ימים... ויי, ויי, ויי! הייתי רווקא יפה.

לא חשוב. אנחנו יושבות כך, הבנות הדתיות, ונכנסו שני בחורים. אחד שערות מקורולות — קראנו לו "השערות" — ואחד שפתיים עבות — קראנו לו "שפתיים".

התחיל ויכוח. אנחנו חבורה של דתיות מיבנה, והם שני כנענים. בלוד שפתיים נסע לחיפה ושערות המשיך איתנו.

שערות היה אפרים עברון, אח של בועז עברון, ושפתיים היה אורי גבריאלית, שאחר-כך היה בעלי. אחר-כך הוא חיזר אחריי, כדרך הימים ההם, עם אלתרמן וכוכבים בחוץ. מפה לשם — נישואין.

● **עדיין היית דתית?**
כן, מאוד.

● **ואיך זה הסתדר — את דתית ובעלך כנעני?**
זה הסתדר, לא עשינו מזה עניין. אני שמרתי על כשרות ועל השבת, הוא חי את חייו. עובדה שהסתדר. כשפטר פתח את התיאטרון והחזרות היו בשבת, הלכתי ברגל מהכרמל להדר. היתה שם אסתר עופרים. שהייתה שחקנית משגעת. היא היתה בת 16, יפה כמו חלום — ג'ינה לולובריג'יה קטנה. או היא התחילה להסתובב עם אבי עופרים. והיתה רות סגל ויעל שרו ישי ורולף ברין — כולם חובבים.

● **מתי התגלגלת לתיאטרון המיקר ציוני?**

למילחמה על שכונת מיכ"ל, וזה היה סוד כמוס, והינה באה מישלחת ילדים ממיכ"ל, ששמעו על התותח, והם הציעו לישראל להתאחד איתנו, עם מלצ'ט, ולצאת בכוחות משותפים נגד כרוכוב. ישראל הסכים. אמרתי לו שעוברים עליו, אבל הוא אמר שאני ילדה ושלא אתערב.

אחרי שבוע הגיע המישלחת ממיכ"ל ואמרה, שיש מקום נורא טוב להעמיד את התותח בשכונה שלהם, כי הוא ישר פוגע בכרוכוב. לא עזר לי באותו יום, הישראל הזה שוב השתכנע, ומיכ"ל כיוונו את התותח נגד מלצ'ט וכיסחו אותו. היו

“ **כשהתגרשתי, הילדים לקחו את זה נורא קשה. זו היתה מכה אימה בשבילים, למרות שהיו ילדים גדולים** ”

ערמומיים הילדים מרחוב מיכ"ל, והישראל הזה — כמה שהיה חכם לבנות תותח — היה אידיוט. עברו עליו.

● **את זוכרת את מילחמת העולם השנייה?**
את היום שבו התחילה המילחמה. הישוב חי אז ברחקות, שלוש מישפחות בדירה אחת, לא היו צעצועים ומישחקים. היינו עושים בובות מסמרטוטים. לי היה מישחק נורא יפה: היה לי כיסא והייתי מוציאה מהמיטבח ערשים אדומים וירוקים, וכל מיני קיטניות מכל הצבעים, והייתי בונה בתים, עצים, ים — כמו שהיום ילדים עושים בלגו.

אני זוכרת שיום אחד שיחקתי בערשים בפרודור, ואמא שלי באה, אספה את כל הקיטניות ואמרה: "מירה, מהיום והלאה אין מישחקים. פרצה מילחמה והייה מחסור באוכל. צריך לשמור כל פרוד". כך התחילה בשבילי מילחמת העולם השנייה.

● **מתי עזבת את הבית?**
בגיל 17, הלכתי ללמוד באוניברסיטה היסטוריה ומדינה-מדינה, וזכיתי ללמוד אצל אחרוני המאורות של דור ההומניסטים הגדולים של המאה ה-19 — מרטין בובר, פרופסור קנבר וצ'ריקובר. הייתי צעירה מאוד וידעתי שאני עומדת לפני מאורות. ידעתי שאני עדיין צעירה ושאיני לי את הכללים לקלוט מה שיש להם לתת לי, אבל מה שקיבלתי — קיבלתי.

● **לא נמשבת עד אז לתיאטרון?**
כן, תמיד שיחקתי בבית-הספר הייתי מלכת-ההצגות, ובתנועת-הנוער, יחד עם שימחה וישרי אל, היינו המצחקנים של התנועה. אבל הייתי חסרת-ביטחון והפחד שלי מהתמודדות על שרה פתוח גרם לי לא ללכת לתיאטרון אלא לאוני-ברסיטה, כי שם אתה מוגן.

● **מייד כשהתחלת ללמוד, התחתנת.**
הייתי נוסעת הביתה בכרכת עם הכנרע של הבנות מיבנה, שהיה או איגור הסטודנטים הדתיים. היינו אז כנרע של בנות שגרה ביחד,

מרים גבריאלית בגיל 3 גדלת לחופי הים-התיכון

כשקיבלתי את "מרי מרי" מישו רץ להנהלה ואמר: "איך אתם נותנים לה תפקיד ראשי? היא לא שחקנית!" אני מאוד כגיעה, אבל אני כל הזמן דואגת שאנשים לא יראו כמה אני כגיעה

ארנון מילצ'ין: איך את חייית כמו מלכה, ואנחנו לא היה לנו מה לאכול, איך הרשית לעצמך דבר כזה? והיא, אשה נהדרת, אמרה לי בתרומה מוחלטת: "מרים, לא ידעתי!" איש לא יכול היה להעלות או בדעתו שכמעט ואין לנו מה לאכול.

● **מתי הפכת שחקנית מפורסמת ומזכרת?**
הרבה אחרי זה. אני עשיתי עבודת הכנה יסודית מאוד. בגלל פפו, גם כשהחלפתי את ז'רמין אוניקובסקי בהקרנים, עדיין לא האמינו שאני מסוגלת לשחק. פפו הוציא עליי גורדין שאני לא שחקנית, וכולם קיבלו את זה. איוו תקופה זו היתה: עברנו לתל-אביב, אוריאל היה כמעט בלי עבודה. הלכתי ל-הקאמרי, ראיתי את כל הצעירים של הקאמרי שהולכים בכסית ואומרים: "אני שחקן", אבל (המשך בעמוד 66)

קודם כל למרתי בבית רוטשילד כמה פעמים בשבוע. ב-1961 נפתח התיאטרון העירוני, וראיתי שאני מקדישה המון שעות לתיאטרון, ושאיני טעם שאהיה חובבת והגיע הזמן שאגיע לביטוי מלא.

הייתי בת 26 עם שלושה ילדים בבית, ובעלי מאוד דחף אותי לתיאטרון. באתי ליוסף מילוא, פפו, ועשייתי בחינה — ואני בחיים שלי לא הייתי טובה בבחינות.

זו היתה הבחינה הכי-גרועה שלי. הוא אמר, ששחקנית לעולם לא אהיה, או היכרתי את טופול והתיידדנו. אמרתי לו שאני רוצה לשבת בחזרות, לראות מה זה תיאטרון.

● **הקביעה של פפו לא ריפתה את ידיך?**
פגעה בי — כן, אבל ריפתה את ידיי — לא. אמרתי לעצמי: אז פפו אמר. אחרי הכל הוא כן-אדם אחד.

בקיצור חיפשתי אסיסטנטית לאילוף הסוררת עבדתי כאסיסטנטית. הייתי כנראה אסיסטנטית מעולה. היה שם איוו תפקיד קטנטן שעוד לא

והתמריץ האינטלקטואלי: סמינריונים על יהדות למדנו את הרב קוק ואת ספר השירה המופלא שלו האור החוזר, ואת הרמב"ם. וכדי להבין את הרמב"ם צריך הרני להתמצא בפילוסופיה אריסטוטלית ולהתמצא באפלטון, אז היינו לומדים גם אריסטו, אפלטון והגאון מוילנה — ומי לא?

אין לי מילים להודות, שהתמזל מזולי מבחינת המיטען הרוחני, היהודי והציוני, שקיבלתי בתנועת-הנוער.

● **זו היתה תקופת המרי בבריטים. מה את זוכרת על כך?**
אני זוכרת את העוצר הגדול, איך שהכלניות התמקמו במלצ'ט והספורט הלאומי של הילדים היה לעבור את הרחוב בלי שהכלניות יתפסו. אני זוכרת איך עמרתי בחלון וקיללתי את הבריטים מבעד לחרכים. ואז אבא שלי אמר: "מירה, אל תקללי את הבריטים, כי את לא יודעת מיהם הפולגים!" הוא אמר: על אף אדמה בארמית-תבל לא היו בונים את אושוויץ, וזה לא במיקרה שבנו אותה על ארמת-פולין.

היינו משחקים במילחמה. היה לי שכן, ישראל רובנו, שעבר על תותח שהיה מעיף לבנים, על הפרינציפ של רוגטקה, והוא היה מיועד